

**Стеванович Светлана Васильевна,
Чуева Екатерина Николаевна**

Особенности концепта *слобода* у руској рок поезији

Објекат истраживања у овом чланку бива концепт *слобода*, вишезначан у руској националној слици света. У когнитивној лингвистици постоје радови у којима се описују специфичности концепта *слобода* у контексту руског националног језичког поимања света (В. А. Маслова, В. В. Колесов, А. Вежбицкая). Циљ нашег истраживања састојао се у утврђивању специфичности концепта *слобода* у руској рок поезији. Можемо рећи да овде изучавани концепт досад није био разматран са датог аспекта.

Често се слобода од стране руског народа поима као *безграничје*, и бива негативно конотирана. То је приметио филозоф И. С. Аксаков, тврдећи да политичка активност народа умањује његову духовну слободу. Историчари Г. П. Федотов и А. Амалрик говоре у својим радовима о неприхватању и несхватању од стране руског народа оне слободе која обавезује на одговорност, а коју човек не жели да преузме на себе. Нарочито тумачење *слобода* је добила у радовима које је писао Н. А. Бердяев. Он тумачи појам слободе са религиозног аспекта и сматра да човек уистину може постати слободан само ако прихвати све хришћанске законе.

Зализняк А. А., Левонтина И. Б. и Шмелёв А. Г. у тексту *Ключевые идеи русской языковой картины мира* примећују да у самој руској језичкој слици света концепт *слобода* није толико значајан, тумачећи то склоношћу руског човека да фаталистички перципира живот и да, сходно томе, остане без одговорности. Међутим, у новије време се појам *слобода* активно користи у најразличитијим сферама: наша је земља у области политике одавно проглашена демократском државом, многи рекламни слогани позивају на слободу и ослобађање [*Свободный стиль свободных людей* (одећа *O'stin*), *Свобода от жажды* (напитак *Sprite*), *Быстрая свобода для носа* (медикамент *Тизин*), *Свобода общения* (мобилни оператер *МТС*)], и тако даље.

Као материјал за ово истраживање послужили су текстови 50 песама неколико рок група: *Ария*, *Люмен*, *Кипелов*, *Гражданская оборона*, *Науш*, *Тараканы* и др. Концепт *слобода* добија у текстовима рок певача нова значења, неуобичајена за општу националну слику света. Следећа значења се не разилазе са речничким дефиницијама:

1. Слобода – то је политичка независност грађанина у оквиру државе; карактеристика текстова у области рок музике јесте иронично перципирање политичке слободе као фикције.
2. Слобода – то је неограничени простор.

3. Слобода – то је могућност самоопредељења и неприхватање друштвених стереотипа.
4. Слобода – то је независност од унутрашњих комплекса и ограничења.
5. Слобода – то је апсолутна вредност.

Следеће особине концепта *слобода* постале су специфичне за рок поезију:

1. Слобода се асоцијативно везује за смрт. Човек, живећи у друштву, бива стално ограничен различитим факторима, почев од физичких закона. Са те тачке гледишта смрт се појављује у улози апсолутне слободе, као појава која човека ослобађа свих ограничења: страсти, закона, друштва и, чак, његове сопствене физиологије.
2. Слобода – то је ослобађање од стварности помоћу наркотичких средстава. Често рок музичари под стремљењем ка слободи подразумевају употребу психогених супстанци, алкохола или других средстава која им служе за удаљавање од реалности. (Негде се та значења пресецају са поимањем *слобода = смрт*).
3. Слобода – то је материјална обезбеђеност. Понекад се у текстовима рок музичара слобода поима као материјална обезбеђеност, али како се у рок култури материјална добра не јављају као објекат обожавања, концепт *слобода*, када се употребљава у том смислу, прибавља ироничну нијансу и одричну конотацију.

У рок поезији, слобода не само што се тумачи на особен начин него се често доводи и у асоцијативну везу са неким физичким објектом, који карактеришу одређене особине и укус. Вероватно да је у рок текстовима репрезентација концепта *слобода* као материјалног ентитета, углавном течног или гасовитог, повезана са корелацијом слободе и таквих животно важних елемената као што су вода (*нам свободу по капле прописали врач*) и ваздух (*это вечной свободы дурманящий вдох*).

Осим тога, апстрактни појам *слобода* често у рок поезији бива делимично или потпуно *оличен*, при чему је у највећем броју случајева слобода представљена као жена, што је, пре свега, у вези са граматичким обликом саме лексеме *слобода*.

Психоллингвистички експеримент, спроведен међу представницима рок културе (било је анкетирано 50 људи, узраста од 14 до 29 година), показао је да се тумачење слободе са њиховог аспекта умногоме поклапа са речничким значењима ове лексеме и да не одражава особит поглед на свет. Могуће је овакве резултате објаснити тиме што смернице дате субкултуре за већи део омладине не представљају стабилан систем мишљења.